

2
(51)

2012

LATVIJAS
TAUTSAMNIECĪBA:MAKROEKONOMISKAIS
APSKATS*Ekonomikas attīstības pamatrādītāji**Ekonomiskā politika**Makroekonomiskā attīstība**Iekšzemes kopprodukts**Nozaru attīstība**Apstrādes rūpniecība**Investīcijas**Ārējā tirdzniecība**Maksājumu bilance**Cenas**Monetārie rādītāji**Vaists konsolidētais kopbudžets**Iedzīvotāju ienākumi**Nodarbinātība un bezdarbs**Baltijas valstis*

Latvija: 2012

Teritorija, tūkst. km ²	64,6
Iedzīvotāju skaits 01.09.2012. (tūkst.)	2 032
tai skaitā:	
pilsētās	1 375
no tiem galvaspilsētā Rīgā	647
laukos	657

Nacionālā valūta: lats (LVL)

Ekonomikas attīstības pamatrādītāji

	Fakts		Prognoze		
	2008	2009	2010	2011	2012
<i>izmaiņas pret iepriekšējo gadu, procentos</i>					
Iekšzemes kopprodukts	-3,3	-17,7	-0,9	5,5	5,0
Patēriņa cenas	15,4	3,5	-1,1	4,4	2,3
<i>procentos pret iekšzemes kopproduktu</i>					
Vispārējā valdības sektora deficitā vai pārpalikums	-4,2	-9,7	-8,1	-3,4	-1,9
Vispārējais valdības parāds	19,8	36,7	44,5	42,6	44,5
Eksporta-importa saldo	-13,7	-1,5	-0,9	-4,3	-5,6
Bezdarba līmenis*	7,5	16,9	18,7	16,2	15,6

	2010				2011				2012	
	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	
<i>izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos</i>										
Iekšzemes kopprodukts	-3,5	3,5	3,6	3,5	5,6	6,6	5,7	6,9	5,0	
Patēriņa cenas	-2,1	-0,1	1,8	4,0	4,8	4,5	4,2	3,4	2,3	
<i>procentos pret iekšzemes kopproduktu</i>										
Vispārējā valdības sektora deficitā vai pārpalikums	-4,3	-6,5	-16,2	-2,3	1,9	-1,7	-11,1	1,9	0,9**	
Eksporta-importa saldo	-0,1	-2,6	-2,1	-2,7	-3,4	-6,6	-2,5	-4,9	-4,7	
Bezdarba līmenis*	19,4	17,9	16,9	17,6	17,1	15,1	15,0	16,3	16,1	

* darba meklētāju īpatsvars, % no ekonomiski aktīviem iedzīvotājiem, 15-74 gadi (no 2011. gada dati pārrēķināti pēc Tautas skaitīšanas datiem. Pārrēķini par 2008.-2010. gadu būs pieejami 2013. gada 2. pusē. Līdz tam, sākot ar 2011. gadu, dati nav salīdzināmi ar iepriekšējiem periodiem).

** EM novērtējums

Ekonomiskā politika

2011. gada beigās sekmīgi tika noslēgta trīs gadus ilgā starptautiskā aizdevuma programma. Tās apjoms Latvijai tika plānots 7,5 miljardu eiro apmērā. Nēmot vērā, ka valsts ekonomiskā un finanšu situācija uzlabojās, Latvijai nebija nepieciešams pilnā apmērā saņemt aizdevuma pieejamo finansējumu. Latvija ir izmantojusi 4,4 miljardus eiro.

Latvija 2011. gada jūnijā un 2012. gada februārī veiksmīgi atgrēzās starptautiskajos finanšu tirgos, attiecīgi emitējot desmit gadu obligācijas 500 miljonu un piecu gadu obligācijas 1 miljarda ASV dolāru vērtībā. Ar šīm emisijām apliecināta Latvijas spēja patstāvīgi finansēt budžeta vajadzības, un ir ielikts droš pamats aizņēmušam sekmīgai pārfinansēšanai turpmākajos gados publiskajos finanšu un kapitāla tirgos.

Starptautiskās aizdevuma programmas ietvaros Latvija ir nodrošinājusi pamatu ilgtspējīgas fiskālās disciplīnas išstenošanai. Lai ievēroti izvirzītos budžeta deficitā mērķus, kopš 2008. gada ir veikta budžeta konsolidācija, 2,3 miljardu latu apmērā ar fiskālo ietekmi 17% apmērā no IKP. Lai izveidotu pretciklisku un ilgtspējīgu fiskālās politikas ietvaru, Sacīmā tiek virzīts Fiskālās disciplīnas likums.

Starptautiskās aizdevuma programmas izpildes laikā ir veikta valsts pārvaldes izdevumu struktūras uzlabošana, nozīmīga valsts pārvalde strādājoša skaita un darba algas samazināšana, kā arī sociālās drošības tikla pasākumu efektivizēšana.

Kā būtisks konsolidācijas resurss tika izmantotas nodokļu politikas izmaiņas, tomēr nodokļu slogs pret IKP nepieauga ekonomikas struktūras maiņas un eksporta-importa attiecības uzlabošanās dēļ. Tika ieviesti stimuli uzņēmējdarbībai un nodarbinātībai – uzņēmuma ienākuma nodokļa atvieglojumi, mikrouzņēmumu nodoklis, ātrākas pievienotās vērtības nodokļa atmaksas u.c. Pēc programmas pabeigšanas galvenais nodokļu politikas uzsvars ir darbaspēka nodokļu samazināšana. Valdība ir lēmusi

no 2013. gada 1. janvāra līdz 2015. gada 31. decembrim samazināt iedzīvotāju ienākumu nodokļa pamatlīkni no 25% uz 20%. Savukārt ar 2012. gada 1. jūliju ir samazināta pievienotās vērtības nodokļa standartlīkme par 1% un tagad tā ir 21% apmērā.

Valsts un ES fondu atbalsts ir pieejams uzņēmējdarbības uzsākšanai un attīstībai, darbinieku apmācībām, eksporta veicināšanai, tūrisma infrastruktūras uzlabošanai, centralizēto siltumapgādes sistēmu efektivitātes paaugstināšanai, koģenerācijas elektrostaciju izveidei, kā arī sociālo un daudzdzīvokļu māju renovācijai. Piesaistot ES struktūrfondu finansējumu, ir uzsāktais vadībā tiek turpinātas vairākas valsts atbalsta programmas, tādās kā *Jauna produktu un tehnoloģiju izstrāde un ieviešana rāzotānai, Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu atbalsts, Biznesa inkubatoru atbalsts*, kuras ir vērstas uz zināšanu ietilpīgās ekonomikas veicināšanu.

Jauņa kvalitatē sākta investīciju piesaiste – izveidota *Lielo un stratēģiski nozīmīgo investīciju projektu koordinācijas padome* un ieviestā investīciju piesaistes stratēģija *Polaris*. Šo darbību mērķis ir efektīvi koordinēt valsts un pašvaldību iestāžu, kā arī nevalstisko organizāciju aktivitātes, lai potenciālam investoram vienkāršotu interesejējo jautājumu noskaidrošanu, sekmētu projekta virzību un savlaicīgi novērstu radušās problēmas.

Vienlaikus valdība īsteno virķu pasākumus administratīvo šķēršļu novēršanai nodokļu politikas un administrēšanas, maksātnespējas procesa, nekustamā īpašuma reģistrācijas, tūrisma, būvniecības u.c. jomās. Pasaules Banks *Doing Business 2012* indeksā Latvija ieņem 21.vietu no 183 aplūkotajām valstīm, pakāpjoties par 10 vietām kopējā novērtējumā salīdzinajumā ar iepriekšējo gadu. Aktīvi tiek strādāts pie ēnu ekonomikas ieroobežošanas. Tieki īstenoata valsts uzņēmumu pārvaldības reforma, kas šajā procesā ieviešis caurskatāmus un sabiedrībai saprotamus principus, kā arī sniegs potenciāli lielākus ienākumus valsts budžetā.

Makroekonomiskā attīstība

No 2005. līdz 2007. gadam apjomīga ārējā kapitāla ieplūde stimulēja būtisku privātu patēriņu un investīciju pieaugumu. IKP vidējē gada pieauguma tempi pārsniedza 10%, un bija vieni no straujākajiem ES. 2008. un 2009. gadā, globālās finanšu krīzes rezultātā apstājoties ārējā kapitāla ieplūdei, iestājās recessija. Krīzes laikā IKP samazinājās par $\frac{1}{4}$ daļu, saruka nodarbinātība un pieauga bezdarbs.

Kopš 2009. gada beigām ekonomiskā lejupslīde Latvijā tika apturēta un atsākās izaugsme.

Ekonomiskās izaugsmes uzlabošanos pamatā noteica āreja pieprasījuma un attiecīgi eksporta pieaugums, kā arī tirgojamo nozaru izaugsme. Ienākumu pieaugums no eksporta veicināja pakāpenisku iekšējā pieprasījuma kāpumu. Lai arī 2011. gada otrajā pusē pieauga nenoteiktība ārējos tirgos, tomēr Latvijas ekonomikā saglabājās stabili izaugsmes tempi un 2011. gadā kopumā IKP pieauga par 5,5 procentiem.

Arī 2012. gada pirmajā pusē Latvijas tautsaimniecībā bija vērojama stabila izaugsme, lai arī Eiropas Savienībā kopumā šī gada pirmajā pusē izaugsme bija vāja un 2. ceturksnī pat bija vērojams kritums. 2012. gada 1. pusgadā Latvijas IKP pieauga par 5,9%, salīdzinot ar 2011. gada 1. pusgadu. IKP kāpumu lielā mērā ir noteicis pieprasījuma pieaugums iekšējā tirgū. Šī gada 1. pusgadā iekšzemes pieprasījums bija par 9,7% lielāks nekā 2011. gada 1. pusgadā. Joprojām ievērojams pieaugums saglabājas nefinanšu investīcijām (kāpumi par vairāk nekā 20%, salīdzinot ar iepriekšējā gada 1. pusgadu). Aizvien straujāk aug arī privātās patēriņš. Šī gada 1. pusgadā tas bija par 6,3% lielāks nekā pirms gada. Neraugoties uz saspringto situāciju ārēju vidē, gada laikā auguši arī preču un pakalpojumu eksporta apjomī (salīdzinājumā ar 2011. gada 1. pusgadu – par 7,4%).

Nozaru griezumā visstraujākais izlaides kāpums vērojams būvniecībā, kas sāk atgūties no dzīļā krituma krīzes laikā. Šī gada 1. pusgadā būvniecības apjomī

bija par 25,2% lielāki nekā attiecīgajā periodā pirms gada. Saglabājoties eksporta iespējām un atjaunojoties pieprasījumam iekšējā tirgū, gada laikā stabils pieaugums bija apstrādes rūpniecībā (par 12,3%). Abu šo nozaru pieaugums nodrošināja pusi no visas tautsaimniecības izaugsmes 1. pusgadā. Augošais privātās patēriņš veicina tirdzniecības pieaugumu – 1. pusgadā, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, tirdzniecības nozarē apjomī pieauga par 7,2%. 2012. gada sākumā vērojams arī būtisks kravu pārvadājumu apjomu pieaugums dzelzceļā un ostās.

Turpinā uzlaboties situācija darba tirgū. 2012. gada 2. ceturksnī nodarbināto skaita sasniedza 877 tūkstošus, kas ir par 2,2% vairāk nekā iepriekšējā gada 2. ceturksnī. Atbilstoši ir sarucis arī bezdarba līmenis. Pakāpeniski pieaug arī darba samaksas – 2012. gada 2. ceturksnī bruto darba alga pieauga par 3,7%, salīdzinot ar 2011. gada 2. ceturksni.

Pakāpeniski mazinās arī inflācija. 2012. gada sākumā cenu pieaugumu galvenokārt noteica energoresursu (degviela, dabasgāze, siltumenerģija) un pārtikas sadārdzināšanās, kam pamatā bija ārējie faktori. Kopš 2012. gada vidus ārējo faktoru spiediens uz inflāciju mazinās.

Augstā patēriņa cenas bija par 1,7% augstākas nekā pirms gada, bet gada vidējā inflācija sarukā līdz 3,1%. Pēc Ekonomikas ministrijas aplēsēm kopumā 2012. gadā vidējais patēriņa cenu līmenis var par 2,3% pārsniegt 2011. gada vidējo cenu līmeni.

2012. gads sācies ar pozitīvām tendencēm tautsaimniecībā, tomēr saglabājās ārējās vides riski saistībā ar turpmāko situācijas attīstību eirozonā. Palēninoties izaugsmes tempiem mūsu galvenajās tirdzniecības partnervalstis, Latvijas eksporta pieaugums var kļūt mērenāks un tā pozitīvās efekts uz tautsaimniecību var mazināties. Tomēr kopumā 2012. gadā IKP pieaugums būs straujāks nekā tika prognozēts iepriekš un var sasniegt 5 procentus.

Iekšzemes kopprodukts

2012. gada pirmajā pusē, neskaitoties uz vājo ekonomikas izaugsmi Eiropas Savienībā, situācija Latvijas tautsaimniecībā saglabājas stabila un IKP pieauguma tempis ir straujākies starp Eiropas Savienības dalībvalstīm.

2012. gada 2. ceturksnī IKP pieauga par 1,2% (salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, pēc sezonāli izlīdzinātām datiem) un par 5% pārsniedz 2011. gada 2. ceturksnī līmeni (pēc sezonāli neizlīdzinātām datiem). Kopumā 2012. gada pirmajā pusē IKP ir audzis 5,9% salīdzinājumā ar 2011. gada 1. pusgadu. Kopumā kopš krīzes zemākā punkta 2009. gada 3. ceturksnī IKP ir pieaudzis par 12,4 procentiem.

Situācijas uzlabošanās darba tirgū veicina privātā patēriņa pieaugumu. 2012. gada 2. ceturksnā laikā tas pieauga par 2,6% un bija par 7,2% lielāks nekā 2011. gada 2. ceturksnī. Pēc apjomīga samazinājuma krīzes laikā ir stabilizējies sabiedriskais patēriņš. Joprojām ievērojams pieaugums saglabājies nefinanšu

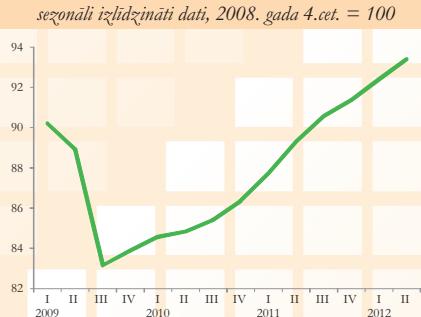
investīcijām, kas 2012. gada 2. ceturksnī pieauga par vairāk nekā 20%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Kopumā iekšzemes pieprasījums 2012. gada 2. ceturksnī bija par 8,9% lielāks nekā 2011. gada 2. ceturksnī.

Neraugoties uz saspringto ekonomisko situāciju ārējos tirgos un īpaši eirozonā, turpina paleiināties Latvijas preču un pakalpojumu eksporta apjomī.

2012. gada 2. ceturksnā laikā tie pieauga par 0,6% un bija par 3,8% lielāki nekā pirms gada. Jāatzīmē, ka preču un pakalpojumu eksporta apjomī jau par gandrīz 11% pārsniedz pirmskrīzes augstāko līmeni.

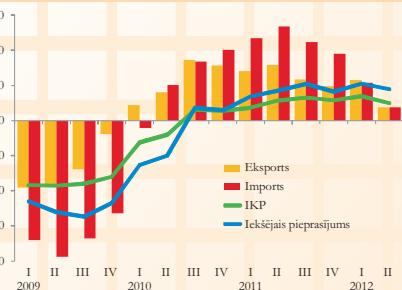
Gan starppāterīņa preču pieprasījuma pieaugums apstrādes rūpniecībā, gan situācijas uzlabošanās iekšējā tirgū veicina importa kāpumu. Preču un pakalpojumu imports 2012. gada 2. ceturksnī par 3,7% pārsniedza 2011. gada 2. ceturksnī līmeni. Vienlaikus preču un pakalpojumu importa apjomī joprojām atpaliek no pirmskrīzes līmeņa.

IKP dinamika pa ceturksniem

IKP izlietojums

% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Nozaru attīstība

Pēc krīzes, pieaugot pieprasījumam ārējos tirgos, kā arī Latvijas konkurētspējas uzlabošanās bija pamats tirgojamo nozaru straujākai izaugsmei un 2011. gadā tirgojamo nozaru iņpatsvars bija gandrīz 37% pretstatus 26% 2007. gadā.

Kopš 2010. gada stabila izaugsmes vērojama apstrādes rūpniecībā un transporta nozarē. Pakāpeniski atjaunojoties privātajam patēriņam, kopš 2011. gada pieaug tirdzniecības nozarē sniegtie pakalpojumi apjomī. Pēc apjomīgās lejupslides krīzes laikā, 2011. gada vidū izaugsmes atsākās būvniecībā. Savukārt pakalpojumu nozarēs situācija uzlabojās lēni un sniegtie pakalpojumi apjomī 2011. gadā saglabājās 2010. gada līmenī.

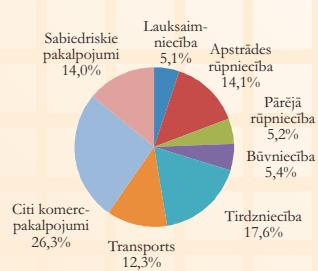
Saglabājoties eksporta iespējām un palielinoties pieprasījumam iekšējā tirgu, 2012. gadā stabils pieaugums saglabājās vienā no Latvijas tautsaimniecības galvenajām nozarēm – apstrādes rūpniecībā. Tās ražošanas apjomī 2012. gada 2. ceturksnī bija par 9% lielāki nekā gadu iepriekš. Nemot vērā salīdzinoši zemo bāzi, straujākais ražošanas apjomu kāpums 2012. gada

2. ceturksnī vērojami būvniecībā. Tās apjomī pieauga par 23,5%, salīdzinot ar 2011. gada 2. ceturksni, kas liecina, ka nozare turpīna atgūties no apjomīgās lejupslides krīzes laikā. 2012. gada pirmajā pusē saglabājās vērā nemams kravu pārvadājumu apjomu pieaugums – kravu pārvadājumu apjomī dzelzceļā 2012. gada 1. pusgadā palielinājās par 12,3%, savukārt ostās – par 17,1% salīdzinājumā ar 2011. gada 1. pusgadu. Transporta un uzglabāšanas nozarē 2. ceturksnī pieaugums bija 7,5%. Kopumā izaugsmes būvniecībā, apstrādes rūpniecībā, kā arī transporta un uzglabāšanas nozarē 2012. gada 2. ceturksnī nodrošināja vairāk nekā 70% no kopējās tautsaimniecības izaugsmes.

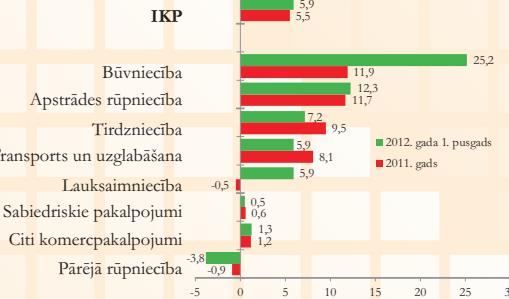
Tirdzniecības nozarē sniegtie pakalpojumi apjomī 2012. gada 2. ceturksnī par 6,3% pārsniedza 2011. gada 2. ceturksnī līmeni. Tirdzniecības apjomu pieaugumu pamatā nosaka privātā patēriņa kāpums. Turpretīm pieprasījums gan pēc sabiedriskajiem pakalpojumiem, gan pēc ciemtiem komerc-pakalpojumiem arī 2012. gadā būtiski nepalielinās.

IKP nozaru griezumā

struktūra 2011. gadā, procentos

izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, procentos

Apstrādes rūpniecība

Atkopšanās no krizes radītajām sekām nozarē notiek samērā strauji, ko nosaka ne tikai pieprasījuma pieaugums tirdzniecības partnervalstīs, bet arī konkurentsēpējas pieaugums, kas tika panākts, krizes laikā būtiski samazinot izmaksas. Neraugoties uz saspringto situāciju eirozonā un vājo tautsaimniecības izaugsmai vairākās ES dalībvalstīs, Latvijas apstrādes rūpniecības galvenais dzīnulis joprojām ir eksports. Vienlaikus pakāpeniski turpina palielināties pieprasījums arī pēc rūpniecības precēm ickšējā tirgū.

Lai arī 2011. gada nogalē vairākās ES valstis, kas ir mūsu galvenie eksporta tirgi, bija vērojama izaugsmes tempu pavajināšanās, apstrādes rūpniecībā ražošanas apjomī turpināja augt.

2012. gada janvāri-jūlijā apstrādes rūpniecības ražošanas apjomī pieauga par 12%, salīdzinot ar 2011. gada janvāri-jūliju. Lielākais ieguldījums pieaugumā joprojām ir metālapstrādei (par 25,5%), kurā

ražošanas apjomī jūlijā vien, salīdzinot ar 2011. gada jūliju, palielinājās par gandrīz 20%. Nozīmīga loma ir arī kokapstrādei, kur ražošanas apjomī ši gada septiņos mēnesos ir pieaugusi par 9,3 procentiem.

Pateicoties straujam apjomī pieaugumam būvniecības nozarē, nemetālico minerālu ražošanas apjomī 2012. gada septiņos mēnesos ir palielinājusies par gandrīz 9%. Pozitīvas tendences ir vērojamas arī elektisko un optisko ieķartu ražošanā un ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošanā.

Pārtikas rūpniecībā ražošanas apjomī 2012. gada septiņos mēnesos, salīdzinot ar 2011. gada atbilstošo periodu, pieauga par 1,8%. Savukārt, neskatoties uz 2012. gada jūlijā vērojamo būtisko ražošanas apjomu pieaugumu farmācijas nozarē (gada laikā kāpums par gandrīz 40%), gada septiņos mēnesos ražošanas apjomī nozarē kopumā ir mazāki nekā 2011. gada atbilstošajā periodā.

Produkcijas apjoma indekss

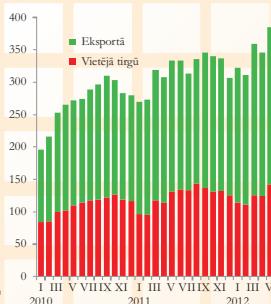
sezonāli neizglīdzināti dati, 2005. gads = 100

Produkcijas realizācija

faktiskās cenas, milj. latu

% pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

Investīcijas

Investīciju aktivitātēs Latvijā kopš 2010. gada beigām pakāpeniski pieauga. 2011. gadā investīciju apjomi bija gandrīz par 28% lielāki nekā 2010. gadā un veidoja 21,5% no IKP. Investīciju apjomi turpina pieaugt arī 2012. gadā. Šī gada 1. pusgadā Latvijas tautsaimniecībā bija investēts par 28% vairāk, nekā pirms gada. Investīciju apjoms palielināšanos lielā mērā ietekmēja ieguldījumi tādās nozarēs kā enerģētika, kokapstrāde, kā arī metālapstrāde. Kaut arī investīciju dinamika ir visai strauja, tomēr investīciju apjoms vidēji ceturksnī ir gandrīz uz pusi mazāks nekā 2007. gadā. Viens no investīcijas ierobežojošiem faktoriem ir kredītēšanas lēnā atjaunošanās.

Kopš 2010. gada atsakās ārvalstīl tiešo investīciju pieaugums. Latvijas tautsaimniecībā piesaistīto ĀTI apjoms 2010. gadā gandrīz 4 reizes pārsniedza 2009. gada limeni. 2011. gadā ienākošo ĀTI apjoms Latvijas ekonomikā bija gandrīz 3,5 reizes lielāks nekā 2010. gadā. 2012. gadā ĀTI ieplūde piebremzēja, ko lielā mērā noteica ekonomiskās situācijas pā-

sliktināšanās ES valstīs. Šī gada 1. pusgadā ienākošo ĀTI apjoms bija uz pusi mazāks nekā 2011. gada 1. pusē. Uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā 2012. gada jūnija beigās bija 6675 milj. latu (9497 milj. eiro), kas ir par 5,1% vairāk nekā pirms gada.

2012. gada jūnija beigās uzkrāto ĀTI līmenis apstrādes rūpniecībā ir palielinājies par 2,7%, salīdzinot ar 2011. gada jūnija beigām, veidojot 12,2% no uzkrātajām ĀTI Latvijā. Lielā mērā to ietekmēja nozīmīgi ieguldījumi kokapstrādē (pieaugums par 30%). Vairāk nekā 70% no uzkrātām ĀTI ir ES valstu investīcijas, ceturtā daļa no tām ir jauno ES dalībalstu investīcijas.

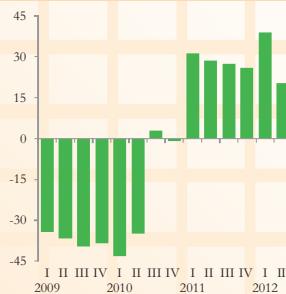
Lielākās ieguldītājvalstis ir Zviedrija (24,6% no uzkrātām ĀTI 2012. gada jūlijā beigās), Igaunija (5,8%), Vācija (4,9%) un Nīderlande (8,1%).

Krievijas uzņēmēju investīcijas Latvijā 2012. gada jūlijā beigās veidoja 4,4% no uzkrātām ĀTI.

Nozaru struktūrā lielāks uzkrāto ĀTI iepatsvars ir ieguldījumiem pakalpojumu nozarēs.

Bruto pamatkapitāla veidošana

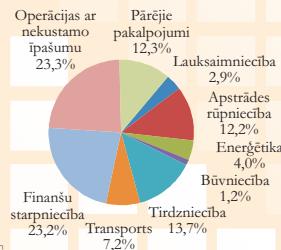
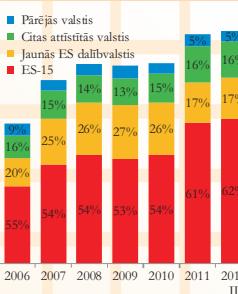
% pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu

Uzkrātās ārvalstu tiešas investīcijas

pa valstu grupām, perioda beigās milj. latu

pa nozarēm, 2012. gada jūnija beigās procentos

Ārējā tirdzniecība

Latvijas preču eksports 2011. gadā faktiskajās cenās, salīdzinot ar 2010. gadu, pieauga par 28%, bet salīdzināmās cenās – par 14%. 2012. gada janvāri–jūlijā preču eksports turpinā strauji augt (faktiskajās cenās par 11%, salīdzinot ar 2011. gada janvāri–jūliju).

Arī preču imports 2011. gadā pieauga līdzīgos tempos kā eksports. Tomēr, nesmot vērā tā straujo kritumu krīzes laikā, tā apjomī tikai nedaudz pārsniedz 2008. gada importa apjomus. Kopumā 2011. gadā preču imports faktiskajās cenās pieauga par 31%, bet salīdzināmājās cenās par 22%. 2012. gada septiņos mēnešos preču imports ir pieaudzis līdzīgi kā eksports (faktiskajās cenās par 14%, salīdzinot ar 2011. gada janvāri–jūliju).

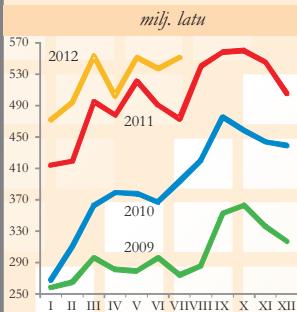
2012. gada janvāri–jūlijā eksporta apjomu pieaugums ir vērojams visās preču grupās, izņemot transporta līdzekļu eksporta grupu. Vairāk nekā trešo daļu no visa eksporta pieaugumu nodrošina lauksaim-

niecības un pārtikas preču eksports. Ievērojami aug arī metālu un to izstrādājumu, kā arī mašīnbūves produkcijas eksports, kuru ieguldījums kopējā eksporta pieaugumā ir attiecīgi 20% un 16 procenti.

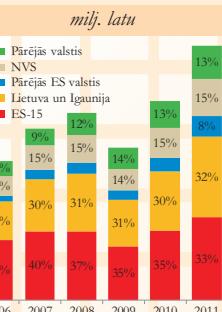
Eksports uz ES valstīm 2012. gada janvāri–jūlijā pieauga par 7%, salīdzinot ar 2011. gada attiecīgo periodu. Lielāko devumu šajā pieaugumā deva lauksaimniecības un pārtikas produktu, kā arī mašīnbūves produkcijas eksporta pieaugums. Savukārt uz NVS valstīm eksports pieauga straujāk – par 16%. Arī uz šīm valstīm vairāk nekā pus no visa eksporta pieauguma nodrošināja lauksaimniecības un pārtikas produktu eksporta pieaugums.

2012. gada janvāri–jūlijā, salīdzinot ar 2011. gada 7 mēnešiem, eksporta apjomu uz Igauniju pieauga par 8%, savukārt uz Lietuvu nedaudz samazinājās – par 1%. Lielu daļu eksportā uz Lietuvu un Igauniju sastāda lauksaimniecības un pārtikas preces, kā arī mašīnbūves un ķīmiskās rūpniecības produkcija.

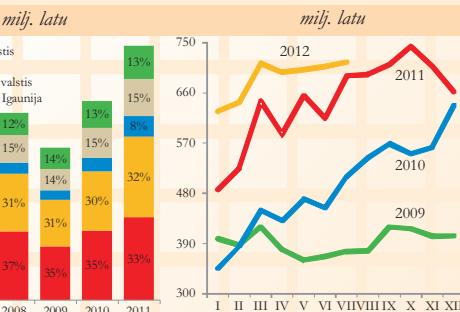
Preču eksporta dinamika

Eksporta struktūra
pa valstu grupām

Preču importa dinamika

Maksājumu bilance

Globalās finanšu krīzes izraisītā tekošā konta korekcijas ir beigušās. Stabilizējoties ekonomiskajai situācijai, maksājumu bilances tekošā konta pārpalikums pakāpeniski samazinājās, un 2010. gada 2. pusgadā tekošā konta bilance jau bija ar nelielu deficitu (0,4% no IKP). 2011. gadā tekošā konta deficitā palielinājās un sasniedza 2,4% no IKP, savukārt 2012. gada 1. pusgadā – 2,9% no IKP. Pašreizējais tekošā konta stāvoklis liecina par Latvijas ekonomikas ārējo sabalsansētu.

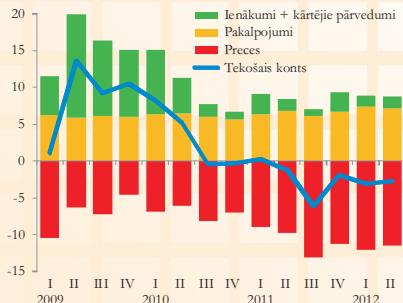
Tekošā konta svārstības galvenokārt nosaka ārējās tirdzniecības bilances izmaiņas. Paliecinoties ekonomiskajām aktivitātēm 2011. gadā preču imports pieauga nedaudz straujāk nekā eksports un ārējās tirdzniecības deficitis 2011. gadā sasniedza 9,9% no IKP. 2012. gada 1. pusgadā preču imports bija par 15% lielākā apjomā nekā pirms gada, bet eksports pieauga par 10% un ārējās tirdzniecības deficitis, palielinājās līdz 11,7% no IKP. Jāatzīmē, ka turpina uzlaboties pakalpojumu bilance. 2012. gada 1. pusgadā tās pārpalikums bija 7,3% no IKP (2011. gadā – 6,5% no IKP).

Lielas svārstības ir vērojamas tekošā konta ienākumu bilancē. Kopš 2010. gada 3. ceturksnī tā ir negatīva. 2011. gadā ienākumu bilances deficitis bija 0,9% no IKP, bet 2012. gada 1. pusgadā tas palielinājās līdz 1,7% no IKP. Ienākumu bilances deficitā palielināšanās ir saistīta ar nerezidentu ieguldījumu ienākumi, t.sk. nerezidentu izmaksāto dividēnu apjoma pieaugumu.

Kopš 2009. gada maksājumu bilances finanšu konts (bez rezerves aktīviem) ir negatīvs, un tā svārstības pa ceturksniem joprojām ir samērā lielas. 2011. gadā finanšu konta deficitis bija 4,1% no IKP. Finanšu konta stāvokli pārsvarā nosaka privātā sektora (komercbanku) ārējo parādsastību samazināšanās un valsts sektora ilgtelpīga aizņēmumi, kā rezultātā palielinās arī valdības bruto ārējais parāds. 2012. gada jūnija beigās valdības bruto ārējais parāds bija 5019,2 milj. latu (34% no IKP), t.i., par 14% lielāks nekā pirms gada. Latvijas kopējais bruto ārējais parāds 2012. gada jūnija beigās bija 145,2% no IKP, kas ir par 9,8 procentpunktiem zemākā līmenī nekā pirms gada.

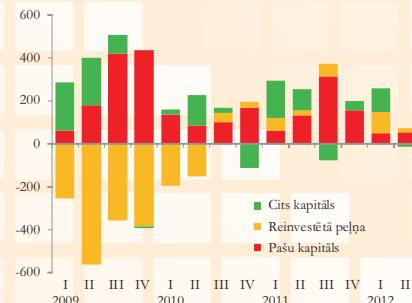
Tekošais konts

procēntos pret IKP

Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā

perioda laikā saņemtās, milj. eiro

Cenas

2011. gada beigās patēriņa cenas bija par 4% augstākas nekā 2010. gada decembrī, bet vidēji 2011. gada laikā cenu līmenis pieauga par 4,4%, salīdzinot ar 2010. gada vidējo līmeni.

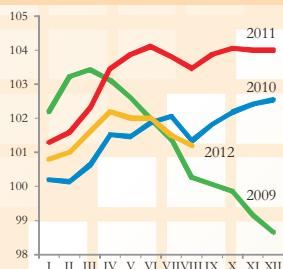
2012. gada augustā, salīdzinot ar 2011. gada decembri, patēriņa cenu līmenis ir palielinājies par 1,2%, bet salīdzinājumā ar 2011. gada augustu patēriņa cenas ir palielinājušas par 1,7%. Straujāks cenu kāpums bija vērojams 2012. gada četros mēnešos. To lielā mērā ietekmēja energoresursu (degviela, dabasgāze) sadārdzināšanās un pārtikas cenu kāpums pasaulei. Savukārt kopš aprīla cenu līmenis samazinās, ko noteica gan sezonālie faktori pārtikai un apģērbam, gan pievienotās vērtības nodokļu likmes samazināšana ar 2012. gada 1. jūliju. Vienlaikus pēdējos mēnešos bija vērojams cenu kāpums degvielai, kas nelāva kopējam cenu līmenim samazināties straujāk.

Kopējais ražotāju cenu līmenis Latvijas apstrādes rūpniecībā 2012. gada augustā, salīdzinot ar 2011. gada augustu, ir pieaudzis par 0,6%. Gada laikā apstrādes rūpniecības ražotāju cenas līdzīgi ir augušas gan vietējā tirgū realizētajai produkcijai, gan eksportētajai produkcijai, attiecīgi par 0,3% un 0,9 procentiem.

Šī gada augustā, nedaudz pieaugot vietējā tirgū realizētajai produkcijas cenām, pieauga arī ražotāju cenas – par 2,2%, salīdzinot ar 2011. gada augustu. Gada laikā vietējā tirgū realizētajai produkcijai būtiski ražotāju cenas ir augušas elektroisko iekārtu ražošanā (par 7,5%), elektroenerģijā, gāzes apgādē, siltumapgādē un gaisa kondicionēšanā (par 6,5%) un poligrāfijā un ierakstu reproducēšanā (par 5,4%). Savukārt ražotāju cenas eksportētajai produkcijai daļa laikā visvairāk pieauga pārtikas produktu ražošanā (par 5,5%), datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošanā (par 24,8%) un kokapstrādē (par 2,3%).

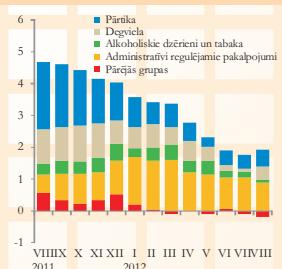
Patēriņa cenu indekss

iepriekšējā gada decembris = 100

Preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu

ieguldījums 12 mēnešu izmaiņās

Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā

2010. gada decembris = 100

Monetārie rādītāji

2012. gada pirmajā pusgadā situācija finanšu sektorā turpināja stabilizēties. 2012. gada

2. ceturksnī, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu, banku piesaistīto noguldījumu atlikums pieauga par 6,4 procentiem.

Kreditu atliki joprojām turpina samazināties un 2012. gada 2. ceturksnī tie bija par 11,7% mazāki nekā attiecīgajā periodā pirms gada. Joprojām visstraujāk samazinājās hipotēkāro kredītu atliki (par 14,3%). Industriālo kredītu atliki saruka par 11,1%, kas ir straujākais sarukums pēdējo gadu laikā, savukārt komercrēķiditu atliku sarukums bija lēnāks nekā iepriekš (par 3%). Patēriņa kredītu atliki saruka par 6,7 procentiem.

2012. gada pirmajā pusgadā rezidentiem kopumā no jauna izsniegti 40,6 tūkst. kredīti 489,1 milj. latu apmērā. Salīdzinot ar 2011. gada attiecīgo periodu, to apjoms pieauga par 15,3%. Lielākā daļa (92,3%) no rezidentiem izsniegtajiem kredītiem ir izsniegti mājsaimniecībām, savukārt apjoma ziņā –

uzņēmējdarbības attīstībai (82%). Sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm lielākā daļa no rezidentiem izsniegtajiem kredītiem ir izsniegti lauksaimniecības nozarē, tirdzniecībā un apstrādes rūpniecībā, savukārt apjoma ziņā visvairāk kredītu izsniegti elektroenerģijas, gāzes un siltumapgādes nozarēs.

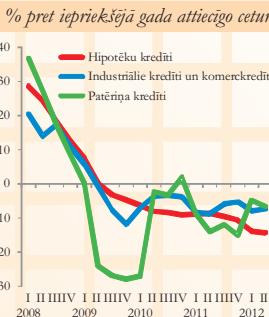
2012. gada 2. ceturksnī kredītportfelē kvalitāte turpināja uzlaboties un ar maksājumu kavējumu bija 19,6% kredītu, kas ir zemākais rādītājs kopš 2008. gada beigām, kad ar maksājumu kavējumu bija 15% kredītu. Kredīti rezidentiem ar maksājumu kavējumu virs 180 dienām samazinājās par 41 procentu.

Latos izsniegto ilgtermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme 2012. gada 2. ceturksnī bija 6,9% un eiro izsniegto īstermiņa kredītu vidējā svērtā procentu likme bija 3,5%, sasniedzot zemākos rādītājus pēdējo gadu laikā.

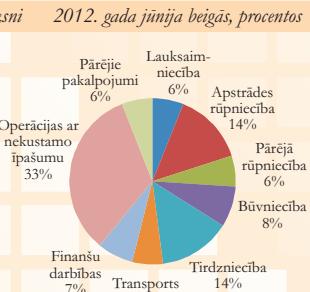
Procentu likmes izsniegtajiem kredītiem

Rezidentiem izsniegtu kredītu dinamika

Izsniegtu kredītu atliku struktūra

Valsts konsolidētais kopbudžets

Ekonomiskās situācijas paslītināšanās 2008. un 2009. gadā būtiski ietekmēja valsts fiskālo stāvokli. 2009. gadā budžeta deficitis sasniedza gandrīz 10 no IKP un bija nepieciešams veikti fiskālo konsolidāciju, sabalansējot budžeta izdevumus ar ieņēmumiem.

Valsts finanšu stāvoklis pakāpeniski uzlabojas. 2012. gadā turpina augt budžeta ieņēmumi un mazinās budžeta deficitis. Valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2012. gada janvāri-jūlijā bija 3225,2 milj. latu, kas bija par 17,5% vairāk nekā 2011. gada attiecīgajā periodā. Šajā pašā laikā nodokļu ieņēmumi pieauga par 13,1 procentu.

Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi pieauga par 20,2%, iedzīvotāju ienākuma nodoklis – par 10,3% un valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas – par 8,7%. Šo trīs nodokļu ieņēmumi nodrošināja 3/4 daļas no kopējā nodokļu ieņēmumu pieauguma. Visstraujāk pieauga ieņēmumi no uzņēmuma ienākuma nodokļa (par 34%). Nodokļu ieņēmumi

pieauga arī pārējās nodokļu grupās.

Konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2012. gada janvāri-jūlijā bija 3048,6 milj. latu un salīdzinājumā ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu tie ir palielinājusies par 2,1%. 2012. gada 7 mēnešos ir nedaudz samazinājusies izdevumi subsīdijām un dotācijām, savukārt lielākais pieaugums bija vērojams kapitāliem izdevumiem. 2012. gada janvāri-jūlijā valsts konsolidētā kopbudžetā izveidojās finansiālais pārpalikums 176,6 milj. latu apjomā. Salīdzinājumam – 2011. gada attiecīgajā periodā valsts konsolidētā kopbudžetā bija 243,3 milj. latu liels finansiālais deficitis, kas nozīmē, ka konsolidētā kopbudžeta balanse ir uzlabojusies par 419,9 milj. latu.

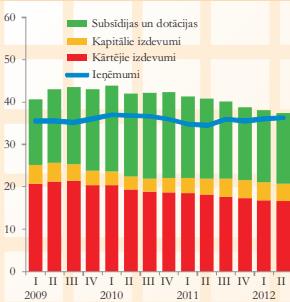
Vidējā termiņā, virzoties uz valdības nosprausto mērķi – no 2014. gada ieviest euro, budžeta deficitu plānots samazināt 2012. gadā – līdz 1,9% no IKP un 2013. gadā – 1,4% no IKP un 2014. gadā – līdz 0,8% no IKP.

Valsts konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi un izdevumi

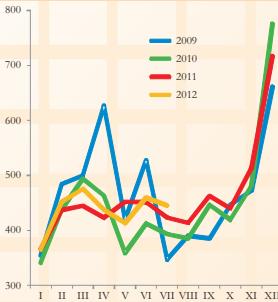
ieņēmumi pa mēnešiem, milj. latu

četrā ceturķšķu slīdošais vidējais, procentos no IKP

izdevumi pa mēnešiem, milj. latu

ledzīvotāju ienākumi

Līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos un augot pieprasījumam pēc darbaspēka, vidējais atalgojums tautsaimniecībā pakāpeniski palielinās. 2011. gadā vidējā bruto alga palielinājās par 4,3%, salīdzinot ar 2010. gadu. Atalgojums pieauga vienlīdz strauji gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā, turklāt pieaugums bija vērojams faktiski visās nozarēs. Būtiskākais atalgojuma pieaugums relatīvā izteiksmē bija komercpakuļpojumu sektorā, kā arī lauksaimniecībā un mežzstrādes nozarē.

2012. gada 2. ceturksnī bruto darba alga pieauga par 3,7%, salīdzinot ar 2011. gada 2. ceturksni, un bija 481 lats. Visaugstākā darba alga bija Rīgas reģionā. Gada griezumā algas pieauga gan privātajā sektorā, gan sabiedriskajā sektorā, kaut gan sabiedriskajā sektorā pieaugums bija nedaudz straujāks (par 4,6%) nekā privātajā sektorā (par 3,4%).

Straujākais atalgojuma pieaugums bija transporta un uzglabāšanas pakalpojumu nozarē (par 10,6%), elektroenerģijas, gāzes un siltumapgādes nozarē (6,4%) un valsts pārvadātā (6,5%). Vienlaikus nozīmīgs atalgojuma pieaugums bija vērojams arī apstrādes rūpniecībā un finanšu pakalpojumu nozarē. Augstākais atalgojuma līmenis saglabājās finanšu pakalpojumu nozarē – vidējā 1015 lati.

Reālā darba alga 2011. gadā, neskatoties uz vidējā atalgojuma pieaugumu, saglabājās praktiski nemainīga. Atalgojuma pieauguma pozitīvo efektu mazināja patēriņa cenu palielināšanas. 2012. gada 2. ceturksnī, salīdzinot ar 2011. gada attiecīgo periodu, reālais atalgojums palielinājās par 1,5 procentiem.

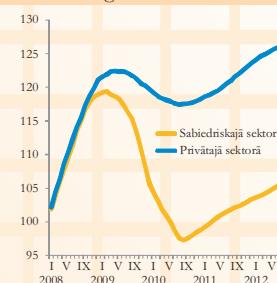
2012. gadā palielinājās arī vidējās vecuma pensijas apmērs, kas 2012. gada 2. ceturksnī bija 180 lati, kas ir par 1,3% vairāk nekā 2011. gada attiecīgajā periodā.

Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa

latos

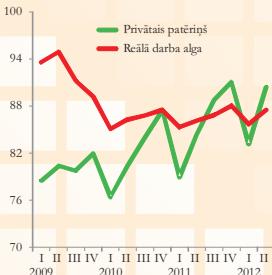

12 mēnešu slidošais vidējais indekss,
2007. gada decembris = 100

Reālās darba algas un
privātā patēriņa dinamika

2008. gada 4. ceturksnis = 100

Nodarbinātība un bezdarbs

Ekonomiskās lejupslīdes laikā no 2008. gada līdz 2010. gadam stāvoklis darba tirgū iešķērsojami paslīktinājās. Kopš 2010. gada sākuma, pakāpeniski atjaunojoties ekonomiskajām aktivitātēm, situācija darba tirgū uzlabojas – palielinās nodarbinātība, pakāpeniski samazinās bezdarbs un pieaug brīvo darba vietu skaits.

Saskaņā ar Ekonomikas ministrijas novērtējumu nodarbināto skaits 2011. gadā palielinājās par 2,5%, salīdzinot ar 2010. gadu. Gada laikā būtiski samazinājās arī bezdarba līmenis. Vidēji 2011. gadā tas veidoja 16,4%, kas ir par 3,3 procentpunktiem mazāk nekā 2010. gadā.

Saskaņā ar darbaspēka apsekojuma datiem 2012. gada 2. ceturksnī nodarbināto skaits sasniedza 877 tūkst., kas ir par 2,2% jeb 18,9 tūkst. vairāk nekā 2011. gada 2. ceturksnī. Vienlaikus ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits ir pieaudzis mēreni (par 1%). Bezdarba līmenis 2012. gada 2. ceturksnī bija 16,1%, kas ir par 1 procentpunktu mazāk nekā pirms gada.

Reģistrētā bezdarba līmenis 2012. gada septembrā beigās sasniedza zemāko līmeni kopš 2009. gada aprīļa un bija 11% – reģistrēti bija 108,3 tūkstoši bezdarbnieku, kas ir par 23,3 tūkstošiem mazāk nekā 2011. gada septembrī. Augstākais reģistrētais bezdarba līmenis saglabājas Latgales reģionā (21,6%), bet zemākais – Rīgā (7%). 2012. gada septembrā beigās 45% no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita bija ilgstošie bezdarbnieki (bez darba ilgāk par gadu).

Kopš 2010. gada vidus ir vērojams arī salīdzinoši stabils reģistrēto brīvo darbavietu pieaugums. 2012. gada septembrā beigās kopumā bija reģistrētas 5073 vakances, kas bija par 36,2% vairāk nekā 2011. gada atbilstošajā periodā. Apmēram puse no brīvajām darba vietām bija Rīgā.

Paredzams, ka situācija darba tirgū turpinās uzlaboties arī gada trešajā ceturksnī. Vienlaikus riski, kas saistīti ar globālās ekonomikas attīstības tendencēm rada nenoteiktību par situācijas attīstību gada pēdējā ceturksnī un nākamā gada pirmajā pusē.

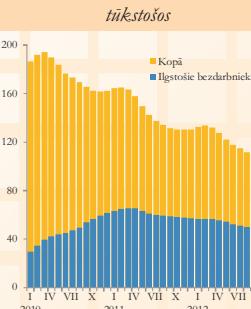
Nodarbinātie un ekonomiski aktīvie iedzīvotāji

Darba meklētāji un
vakantās darba vietas

Reģistrēto bezdarbnieku
skaits

Baltijas valstis. Svarīgākie sociālekonomiskie rādītāji

	Igaunija	Latvija	Lietuva
Teritorija, tūkst. km ²	45,2	64,6	65,3
Iedzīvotāju skaits 2012. gada 1. janvārī, tūkst.	1318,0	2042,4*	3199,8
Iekšzemes kopprodukts, % pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu			
2010. gads	3,3	-0,3	1,4
2011. gads	8,3	5,5	5,9
2012.g. I cet.	3,4	6,9	3,9
2012.g. II cet.	2,2	5,0	2,2
Apstrādes rūpniecības produkcijas kopajoms, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2010. gads	23,5	16,5	6,6
2011. gads	16,8	11,7	7,4
2012.g. I cet.	-1,7	16,5	3,9
2012.g. II cet.	-1,6	9,0	-2,5
Bezdarba līmenis, darba meklētāju īpatsvars % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem			
2010. gads	16,9	18,7	17,8
2011. gads	12,5	16,2	15,4
2012.g. I cet.	11,5	16,3	14,5
2012.g. II cet.	10,2	16,1	13,3
Patēriņa cenu pārmaiņas, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2010. gads	3,0	-1,1	1,3
2011. gads	5,0	4,4	4,1
2012.g. I cet.	4,4	3,4	3,6
2012.g. II cet.	3,9	2,3	2,7
Ražotāju cenu pārmaiņas rūpniecībā, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu			
2010. gads	3,3	3,1	10,3
2011. gads	4,4	7,7	13,8
2012.g. I cet.	3,3	6,4	8,4
2012.g. II cet.	2,0	2,9	4,2

* – 2011. gada dati pārrēķināti pēc tautas skaitīšanas rezultātiem, sākot ar 2012. gadu Darbaspēka apsekojuma rezultāti aprēķināti, izmantojot tautas skaitīšanā noteikto iedzīvotāju skaitu. Pārrēķins par 2010. gadu būs pieejams 2013. gada 2. pusē. Līdz tam, sākot ar 2011. gadu, dati nav salīdzināmi ar iepriekšējiem periodiem.